

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

พัฒนาการที่ก้าวไกลของเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้ห้องสมุดซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญได้พัฒนาไปด้วย จะเห็นได้ว่าการบริการทรัพยากรสารสนเทศแก่ผู้ใช้บริการประเภทต่างๆ ในห้องสมุด โดยเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัยซึ่งมีสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอนและการศึกษาวิจัย ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานห้องสมุด โดยมุ่งหวังที่จะให้ห้องสมุดสามารถบริการสารสนเทศตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ทันต่อเหตุการณ์ สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้การจัดเก็บสารสนเทศในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้สะดวกในการสืบค้นผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงกล่าวได้ว่า ฐานข้อมูลออนไลน์เป็นแหล่งค้นคว้าสารสนเทศที่ดีที่สุดในปัจจุบันนี้

ฐานข้อมูลออนไลน์เป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีบทบาทมากขึ้นในปัจจุบัน เพราะฐานข้อมูลออนไลน์มีคุณลักษณะที่โดดเด่นหลายประการ ประการแรก ฐานข้อมูลออนไลน์มีจำนวนมากมาย และหลากหลายสาขาวิชา จากการสำรวจพบว่า ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 ถึง ค.ศ. 2000 จำนวนฐานข้อมูลมีการเติบโตขึ้นจาก 301 ฐาน เพิ่มขึ้นเป็น 12,417 ฐาน ในขณะที่จำนวนระเบียบของข้อมูล มีการเพิ่มขึ้นจาก 52 ล้านระเบียบเป็น 1,525 ล้านระเบียบ ทั้งนี้ในส่วนของจำนวนผู้ผลิตฐานข้อมูล มีการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ช้ากว่า เพราะผู้ผลิตแต่ละรายนั้นมีการสร้างฐานข้อมูลที่หลากหลาย โดยจำนวนผู้ผลิตมีการเพิ่มขึ้นจาก 200 บริษัท เป็น 4,017 บริษัทและในด้านของผู้จัดทำฐานข้อมูลมีอัตราการเพิ่มขึ้นเช่นกัน คือเพิ่มจาก 105 บริษัท เป็น 2,891 บริษัท ประการที่สอง ฐานข้อมูลออนไลน์ครอบคลุมสารสนเทศเก่าที่ย้อนหลังไปหลายสิบปีและสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน เพราะมีการปรับปรุงฐานข้อมูลอยู่ตลอดเวลา เช่น ฐานข้อมูล Medline มีสารสนเทศครอบคลุมตั้งแต่ ค.ศ.1966 ถึงปัจจุบัน หรือฐานข้อมูล Science Direct มีสารสนเทศครอบคลุมตั้งแต่ ค.ศ. 1967 ถึงปัจจุบัน เป็นต้น ประการที่สาม ฐานข้อมูลมีโปรแกรมการค้นที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือมีคำสั่งให้เลือกใช้จำนวนมากและหลากหลายรูปแบบและในขณะเดียวกันก็มุ่งให้ผู้ใช้ทำการสืบค้นได้ง่ายและสะดวก ประการสุดท้าย ฐานข้อมูลออนไลน์ในปัจจุบันเผยแพร่ทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เมื่อห้องสมุดขอรับบริการฐานข้อมูลแล้ว ผู้ใช้สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลออนไลน์จาก

เว็บไซต์ของผู้ผลิตฐานข้อมูล (Producer) หรือผู้จัดจำหน่ายฐานข้อมูลจากที่บ้าน อาคารเรียน ฯลฯ โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปห้องสมุด (กฤษณา เบ็ญญกุล, 2546, 3)

ฐานข้อมูลออนไลน์มีจุดเด่นมากมาย ช่วยให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นได้สะดวก รวดเร็วและประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดมหาวิทยาลัยก็ยังจำเป็นต้องศึกษาถึงความต้องการของผู้ใช้แต่ละคน และสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้ ห้องสมุดยังต้องปรับปรุงพัฒนาการเข้าถึงสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เพราะผู้ใช้บริการบางกลุ่มจำเป็นต้องได้รับการชี้แนะเกี่ยวกับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ด้านต่างๆ ได้แก่วิธีการใช้การสืบค้นข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนความทันสมัย และตรงกับความต้องการในการใช้งานมากที่สุด

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีภารกิจสำคัญ คือเป็นแหล่งจัดหา จัดเก็บและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ ในสาขาวิชาที่จัดให้มีการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัย จากการสำรวจการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ผู้วิจัยได้รวบรวมสถิติการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ผ่านระบบออนไลน์จากสำนักบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา พบว่า มีปริมาณการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ลดลงเมื่อเปรียบเทียบปริมาณการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ระหว่างปี พ.ศ. 2556 มีปริมาณการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จำนวน 24,856 ครั้ง ในปีการศึกษา พ.ศ. 2557 มีจำนวนการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จำนวน 11,980 ครั้ง (สำนักบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา, 2557, ออนไลน์) ซึ่งในด้านบริการยังไม่สามารถทราบได้ว่าผู้ใช้บริการมีสภาพการใช้บริการอย่างไร มีปัญหาและความต้องการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์มากน้อยเพียงใด ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้ ปัญหาและความต้องการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ปัจจุบันฐานข้อมูลออนไลน์มีบทบาทต่อการให้บริการของห้องสมุดและต่อผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้น บทบาทต่อห้องสมุดนั้น บริการฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นหนทางหนึ่งในการเพิ่มความสมบูรณ์ของทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดให้มีความครอบคลุมเนื้อหาในสาขาวิชาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ฐานข้อมูลออนไลน์มีระบบการค้นคืนที่ช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และฐานข้อมูลออนไลน์ยังสามารถบรรจุมหาสารเทศได้เป็นจำนวนมาก จึงช่วยประหยัดเนื้อที่ในการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศอีกด้วย (จารุวรรณ กันหาโนน, 2557, 2) บริการฐานข้อมูลออนไลน์จะช่วยให้ผู้ใช้ได้รับ

ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และได้รับข้อมูลที่ทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการมากขึ้น

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ในฐานะที่เป็นแหล่งค้นคว้าทางวิชาการที่สำคัญแห่งหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้จัดให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาขอรับให้ ทั้งหมด 16 รายชื่อ โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งการให้บริการดังกล่าวดำเนินการเป็นเวลาหลายปีแล้วตั้งแต่เริ่มให้บริการปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน แต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังเกี่ยวกับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาที่สำคัญ โดยเน้นศึกษากลุ่มผู้ใช้ที่เป็นคณาจารย์ เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ใช้กลุ่มหนึ่งที่มีความต้องการสารสนเทศที่มีความทันสมัย ถูกต้อง สะดวกและรวดเร็ว เพื่อพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษาในพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงสภาพการให้บริการสืบค้นสารสนเทศผ่านออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ และปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
2. เพื่อศึกษาความต้องการของคณาจารย์ที่มีต่อการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้ ปัญหาและความต้องการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ตามตัวแปร เพศ อายุ คณะที่สังกัด วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ ประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษา ประสบการณ์ในการวิจัย และประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สมมติฐานของการวิจัย

คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่มีเพศ อายุ คณะที่สังกัด วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ ประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษา ประสบการณ์ในการวิจัย และ ประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกันมีปัญหาและความ ต้องการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาทั้งหมดที่ทำหน้าที่สอน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 231 คน (งานการเจ้าหน้าที่, 2556)

1.2 การศึกษาครั้งนี้ศึกษาฐานข้อมูลออนไลน์ที่บอกรับจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และการให้บริการอยู่บนเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาจำนวน 16 ฐานข้อมูลออนไลน์ ประกอบด้วย

1. ThaiLIS Digital Collection of 96 Universities (TDC)
2. ACS Journal
3. ProQuest ABI Inform Complete
4. ProQuest Dissertations & Theses(PQDT)
5. ACM Digital Library
6. Web of Science
7. Springer Link
8. EBSCOhost
9. H.W Wilson Company
10. Academic Search Premier
11. Computers & Applied Sciences Complete
12. Education Research Complete
13. Emerald
14. Business Source Premier
15. 2Ebook

16. IEEE Xplore

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของคณาจารย์ มีดังนี้

2.1.1 เพศ

2.1.1.1 ชาย

2.1.1.2 หญิง

2.1.2 อายุ

2.1.2.1 20-29 ปี

2.1.2.2 30-39 ปี

2.1.2.3 40-49 ปี

2.1.2.4 50-60 ปี

2.1.3 คณะที่สังกัด

2.1.3.1 คณะครุศาสตร์

2.1.3.2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2.1.3.3 คณะวิทยาการจัดการ

2.1.3.4 คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร

2.1.4 วุฒิการศึกษาสูงสุด

2.1.4.1 ปริญญาตรี

2.1.4.2 ปริญญาโท

2.1.4.3 ปริญญาเอก

2.1.5 ตำแหน่งทางวิชาการ

2.1.5.1 ศาสตราจารย์

2.1.5.2 รองศาสตราจารย์

2.1.5.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์

2.1.5.4 อาจารย์

2.1.6 ประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษา

2.1.6.1 1-5 ปี

2.1.6.2 6-10 ปี

2.1.6.3 11-15 ปี

2.1.6.4 16-20 ปี

2.1.6.5 21-25 ปี

2.1.6.6 25 ปีขึ้นไป

2.1.7 ประสบการณ์ในการวิจัย

2.1.7.1 1-3 ปี

2.1.7.2 4-6 ปี

2.1.7.3 7-10 ปี

2.1.7.4 11 ปีขึ้นไป

2.1.7.5 ไม่มีประสบการณ์

2.1.8 ประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

2.1.8.1 น้อยกว่า 1 ปี

2.1.8.2 1-3 ปี

2.1.8.3 4-9 ปี

2.1.8.4 10 ปีขึ้นไป

2.1.8.5 ไม่มีประสบการณ์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

2.2.1.1 ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ใช้

2.2.1.2 การรับรู้ของฐานข้อมูลออนไลน์

2.2.1.3 เหตุผลที่เลือกใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

2.2.1.4 วัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

2.2.1.5 วิธีเรียนรู้การสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์

2.2.1.6 สถานที่ใช้ในการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์

2.2.1.7 ช่วงเวลาในการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์

2.2.1.8 ผลลัพธ์ที่ได้จากการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์

2.2.1.9 การใช้ผลการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์

2.2.2 ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

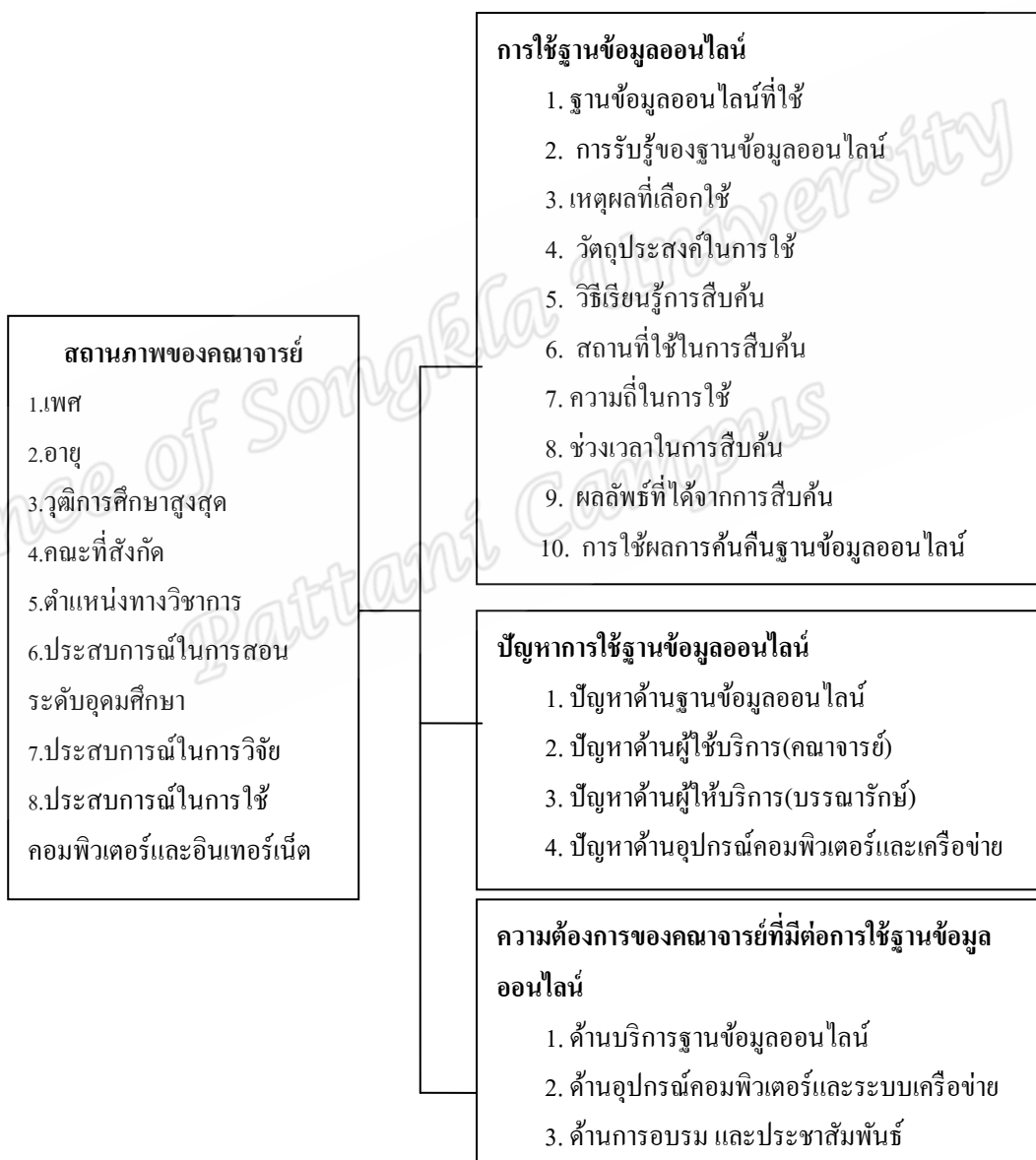
2.2.2.1 ปัญหาด้านฐานข้อมูลออนไลน์

2.2.2.2 ปัญหาด้านผู้ใช้บริการ (คณาจารย์)

2.2.2.3 ปัญหาด้านผู้ให้บริการ (บรรณารักษ์)

- 2.2.2.4 ปัญหาด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่าย
- 2.2.3 ความต้องการของคณาจารย์ที่มีต่อการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์
- 2.2.3.1 ด้านบริการฐานข้อมูลออนไลน์
- 2.2.3.2 ด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่าย
- 2.2.3.3 ด้านการอบรม และประชาสัมพันธ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

นียมศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. **ฐานข้อมูลออนไลน์** หมายถึง ฐานข้อมูลที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศจัดให้บริการ โดยได้รับสนับสนุนจากโครงการเครือข่ายความร่วมมือพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย (โครงการ ThaiLIS) จำนวน 16 รายชื่อ ได้แก่ ThaiLIS Digital Collection of 96 Universities (TDC), ACS Journal , ProQuest/ ABI/Inform Complete, ProQuest Dissertations & Theses(PQDT), ACM Digital Library, Web of science, Springer Link, EBSCOhost, H.W Wilson Company, Academic Search Premier, Computers & Applied Sciences Complete, Education Research Complete, Emerald , Business Source Premier , 2 Ebook และ IEEE Xplore
2. **คณาจารย์** หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนและวิจัย สังกัดภาควิชาหรือสังกัดในคณะต่างๆในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ และคณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร ที่ปฏิบัติราชการในปีการศึกษา 2556
3. **ประสบการณ์การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์** หมายถึง ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
4. **การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์** หมายถึง ข้อเท็จจริงในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ โดยทั่วไป เช่น เคยใช้/ไม่เคยใช้ ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ใช้ การรับรู้ของฐานข้อมูลออนไลน์ เหตุผลที่เลือกใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ วัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ วิธีเรียนรู้การสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ สถานที่ใช้ในการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ช่วงเวลาในการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ผลลัพธ์ที่ได้จากการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ และ การใช้ผลการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์
5. **วิธีเรียนรู้การสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์** หมายถึง วิธีเรียนรู้การสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์โดยสามารถสืบค้นด้วยตนเอง บรรณารักษ์ตอบคำถามช่วยค้นหาให้ มอบหมายบุคคลอื่นช่วยค้นหาให้และข้อมูลแนะนำวิธีการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์จากเว็บไซต์
6. **การใช้ผลการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์** หมายถึง วิธีการใช้เมื่อต้องการนำผลการสืบค้นที่ได้ไปใช้งาน
7. **ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์** หมายถึง ข้อขัดข้องหรือข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไขที่คณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาพบในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

8. ความต้องการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ หมายถึง ความปรารถนา หรือความจำเป็น ที่ให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์และความต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ในด้านบริการฐานข้อมูลออนไลน์ ด้านการอบรม แนะนำ ประชาสัมพันธ์ และด้าน เครื่องมือ อุปกรณ์ และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบสภาพการใช้และปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของ คณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ความต้องการของคณาจารย์ที่มีต่อการใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ และทราบผลการเปรียบเทียบการใช้ ปัญหาและความต้องการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของ คณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ตามตัวแปร เพศ อายุ คณะที่สังกัด วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ ประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษา ประสบการณ์ในการวิจัย และ ประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการ ฐานข้อมูลออนไลน์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาให้มี ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น